

בית משפט השלום בחיפה

15 יוני 2008

ת"א 3181-06 בנק דיסקונט סניף פל"ים נ' א.מ.

לפני **כב' השופט יואב פרידמן****התובע** **בנק דיסקונט סניף פל"ים****נגד****הנתבע** **א.מ.**
פסק דין

תביעה כספית של בנק בגובה יתרת חובה בחשבון עו"ש על סך 77,753 ₪, נכון ל 30.1.06. התביעה הוגשה בסדר דין רגיל. מדובר במקרה לא שגרתי.

1. כתב התביעה:

הבנק התובע טוען כי הנתבע פתח אצלו חשבון עו"ש בינואר 2004. הבנק צירף פלט מחשב המלמד על קיום חשבון שתאריך הפתיחה נזכר בו כ "1/04" והפרטים הנזכרים של בעליו הנם אכן פרטי הנתבע (שם, ת.ז., כתובת, וטלפון).

בסעיף 4 לכתב התביעה טוען הבנק כי הנתבע לא עמד בתנאי פתיחת החשבון והוא חייב כיום לבנק סך כולל של 77,753 ₪. לראיה – צירף הבנק לכתב התביעה דף חשבון של התנועות בחשבון מ 31.12.04 (בלבד) ועד 30.12.05. אותו דף חשבון מלמד על כך שנכון ל 31.12.04 היתה בחשבון יתרת חובה של 63657 ₪. ומכאן ואילך ב 12 החודשים הבאים לא בוצעו למעשה כל פעולות בחשבון (למעט העברה בודדה של 936 ₪ בחודש יוני, שלא ברור מקורה); כאשר השורות בדף החשבון לכל אורך השנה נוצרות רק בשל חיובי עמלות ניהול, עמלות טפול משפטי, עמלות התראה וריביות חוב, שהתפוחו יתרת החובה והעמידו אותה ב 30.12.05 על 77753 ₪. הבנק תבע סך זה בצירוף ריבית מירבית על יתרת חובה בחשבונית עו"ש הנהוגה בבנק.

1.1 כתב ההגנה:

כתב ההגנה הכחיש את כל העובדות הנטענות בכתב התביעה. ב"כ הנתבע, שייצג אותו מטעם הסיוע המשפטי, ציין כי "בניסיון לברר העובדות עם התובע טען הנ"ל כי אינו זוכר כלל פתיחת חשבון אצל התובעת וכי הוא לוקה בנפשו, מכור להתמכרויות שונות וכד'. לא ניתן היה לקבל מהנתבע גרסה עובדתית ברורה בנוגע לכסף הנתבע ואף לעצם פתיחת החשבון."

2. התיק נקבע להגשת תצהירים והוכחות, כאשר בישיבות קדם המשפט נשמעו טענות מפי הבנק התובע לפיהן נוצרה יתרת החובה בחשבון העו"ש בגין הלוואה שלא נפרעה שנתן הבנק כביכול לנתבע, כנגד שעבוד רכב לטובת הבנק. צוין כי כל המסמכים נעלמו: הן מסמכי פתיחת החשבון והן מסמכי מתן הלוואה, כשהמסמכים היחידים שבידי הבנק הנם מסמכי משכון הרכב לטובת הבנק. לפיכך הוגשה התביעה בסדר דין רגיל. מאידך טען ב"כ הנתבע שמרשו זוכה לקצבת נכות כללית, ומכחיש קשר לפתיחת החשבון או נטילת הלוואה מהבנק.

גם בעניין המצב הנפשי הנטען מדובר במצב לא שגרתי, שכן טענות בדבר מצב רפואי נפשי מן הדין להוכיח ברגיל באמצעות חו"ד רפואית ערוכה כדין; ומאידך ידוע הקושי – שאכן הציב עצמו – של מי שהפרוטה אינה מצויה בכיסו, לגייס עלותה של חו"ד. הנתבע מיוצג מטעם הסיוע המשפטי. במצב עניינים זה סוכם על הגשת התיק מנכות כללית, ושלב הגשת הסיכומים הושהה עד לקבלתו מן המוסד לביטוח לאומי. אני רואה לנכון לציין לחיוב גישתו של הבנק שלא הערים מכשולים דיוניים בעניין אחרון זה.

לאור דברי ב"כ הנתבע לפיהן מתקשה הוא לגבות גרסה קוהרנטית ממרשו – התרתי העדותו של הנתבע בעל פה (מה גם שראיתי לנכון, לאור הטענות, להתרשם באופן בלתי אמצעי מעדותו הראשית).

3. מטעמו של הבנק הוגש תצהירו של מר רוני דונין שבמועדים הרלבנטיים שימש כסגן מנהל סניף פל-ים בבנק התובע, וכן תצהירו של פקיד הבנק מר אבנר ביטון. התצהיר של מר דונין חזר על טענות התביעה שנזכרו לעיל וצורפו לו אותה שאילתת פרטי חשבון שנזכרה, ואותו דף חשבון שצורף לתביעה (הבנק לא ראה לנכון לצרף גם דף החשבון ממועד פתיחת החשבון בינואר 2004 ועד דצמבר 2004).

3.1 מר דונין טען בתצהירו כי הבנק העמיד לנתבע הלוואה ע"ס 40,000 ₪ להבטחתה שעבד הנתבע לטובת הבנק רכב גולף שנת ייצור 2000 שצוין מס' הרישוי שלו (להלן "הרכב"). בענין זה צורפו לתצהיר המסמכים הבאים:

- א. הודעת משכון הרכב לטובת הבנק, נושאת חותמת "התקבל" ברשם המשכונות מתאריך 11.1.04. בהודעת המשכון מופיעים פרטי הנתבע ומופיעה חתימה המתיימרת להיות שלו (אך הנתבע לא זיהה אותה כחתימתו כאשר הוצגה לו בדיון). מצד הבנק חתם מר דוניו.
- ב. דו"ח רישום המשכון ברשם המשכונות. מהדו"ח עולה שרישום המשכון על הרכב האמור לטובת הבנק בוצע ב 19.1.04. צוינו פרטי הבנק כנושה ופרטי הנתבע כחייב. בתחתית האישור צויין שבהסכם המשכון קיימת קביעה לגבי משכון נוסף. עוד לגבי אותו משכון נוסף – ראה בפסקה הבאה.
- ג. צילום רישיון הרכב בו צוינו פרטי הנתבע כבעליו החל מ 28.1.02. בתחתית הרישיון מצוין כמקובל שהרכב שועבד לבנק התובע. על הרישיון הוטבעה חותמת "שועבד בתאריך 5.1.04 לבנק דיסקונט לישראל בע"מ". כמו כן מודפסת הערה: **"שעבוד לבנק מרכנתיל דיסקונט". היינו, חייב היה להיות ידוע עת שועבד הרכב כבטוחה להלוואה והוצג רישיון הרכב, שרובץ על הרכב שעבוד קודם לטובת בנק אחר! מר דוניו נשאל האם נכון שהבנק לא היה מסכים לתת את ההלוואה אם היה רואה שהרכב מעוקל או משועבד בשעבוד קודם לאחר, והשיב שאכן, הבנק לא היה מסכים לתת את ההלוואה. הוא אישר שהעובדה שברישיון הרכב מופיע שעבוד לבנק מרכנתיל דיסקונט היתה אמורה למנוע את מתן ההלוואה או לעורר בדיקה (עמ' 14 לפרוטוקול).**
- ד. רישיון הרכב עצמו שולם רק ביום בו שועבד הרכב, היינו ב - 5.1.04.
- ה. המצהיר מאשר כי לא עלה בידי הבנק לאתר מסמכי פתיחת החשבון ואף לא מסמכי ההלוואה.
- ו. מר דוניו מוסיף בתצהירו כי במהלך התקופה שקדמה להגשת התביעה פנה הבנק לנתבע טלפונית מספר פעמים על מנת שישדיר חובו, ובתגובה התייצב אחיו של הנתבע והציע להסדיר את החוב הן מתמורת מכירת הרכב המשועבד והן ע"י תשלום כספי נוסף. לאחר שתי פגישות בסניף נותק הקשר עם האח.
4. תיק הנכות הכללית: מתיק זה עולה כי לנתבע אושרה קצבת נכות כללית ליחיד בשיעור 100% (דרגת אי כושר השתכרות בשיעור 75%) מפברואר 1993 (היינו כשמלאו לנתבע 25) כאשר מדובר על דרגת אי כושר צמיתה ממועד זה. הקצבה משולמת לידי הנתבע בבנק מרכנתיל דיסקונט (לא הבנק התובע). התביעה לקצבת נכות כללית הוגשה ב 5.1.93. בתיק מצוין כי הנתבע טופל במרכז לנפגעי סמים בשל שימוש החל מגיל 20, וסובל מבעיות נפשיות עוד קודם, בגינתן ניתן לו פטור משירות צבאי במהלך שירותו (הנתבע אף העיד על כך בעמ' 17 לפרוטוקול). הועדות הרפואיות מצאו שהנבדק מסודר בהופעתו, בהכרה צלולה

ומתמצא בכל המובנים, אך סובל מהפרעות אנטיסוציאליות באישיות עם שימוש בסמים ואלכוהול. הועדה שקבעה דרגת אי כושר השתכרות יציבה בשיעור 75% ציינה כי הנתבע כבר אינו משתמש בסמים מזה חודשים אך סובל מהפרעת אישיות, ומוסיף להתנהג כנרקומן.

בתוצאות הבדיקה הפסיכולוגית של המומחית היועצת מ 1993 צוין שהנתבע לא עובד מאז שוחרר מהצבא (למעט מספר חודשים ככוח עזר). נמצאה יכולת אינטלקטואלית תקינה בגבול הבינוני נמוך של הנורמה, זיכרון ויזואלי לטווח קצר לקוי, ללא הפרעה בריכוז ובוחן מציאות שנמצא תקין. גם ההבנה לא נמצאה לוקה בחסר, ולעומת זאת צוינו בעיות רגשיות. בסיכום צוינה הפרעת האישיות עם סימפטומים נוירוטיים, ואפקט דכאוני-חרדתי. כאשר פוטנציאל השקום נחזה כנמוך לאור דלות הכוחות העומדים לרשות הנבדק.

4.1 כדי לבדוק האם הנתבע הוא זה שחתם על הודעת המשכון, ניתן לנסות ולהשוות לחתימות של הנתבע על הבקשה לקביעת דרגת נכות בתיק המוסד לביטוח לאומי. השוואת החתימות (צילומים בשני המקרים) מעלה כי לכל הפחות לא ניתן להגיע למסקנה קונקלוסיבית בדבר זהות החתימה, ולא מן הנמנע כי החתימה על טופס המשכון הנה ניסיון לא רע של מאן דהו, לחקות את דוגמת החתימה של הנתבע. בחקירה הנגדית הוצגה לנתבע החתימה על הודעת המשכון והוא טען שמדובר בחתימה שאינה שלו, "אבל דומה" (עמ' 20 לפרוטוקול).

במבט שטחי "מלמעלה" על שתי החתימות קיים אכן דמיון, אך החתימה על טופס התביעה למל"ל בפירוש "זורמת" יותר, שרטוט האות "א" שונה בעליל ובאות "ר" בטופס התביעה למל"ל קיים סלסול "רציף" נוסף. קשה לומר האם חל שינוי מה במהלך השנים בדוגמת החתימה, או שמא מדובר על אותו כתב יד אך חתימות שונות במשהו (כאשר ידוע שעקביות החתימה משתנה ממילא, ויש אנשים שאינם חותמים בדיוק אותו אופן אף בסמיכות זמנים בין חתימה לחתימה). ושמא מדובר על חתימות שנחתמו ע"י אנשים שונים.

ראיתי לנכון לציין הדברים שכן ההלכה לגבי השוואת החתימות הנה שכאשר כופר הנתבע בחתימתו על מסמך - הנטל להוכחת החתימה כחתימת הנתבע רובץ על התובע. כאשר דרכי ההוכחה יכולות להשתנות, ובמקרה המתאים יכול אף ביהמ"ש להתרשם ממראית עיניו אף ללא צורך בחו"ד מומחה לזיהוי כתב יד. ראה: [ע"א 5293/90 בנק הפועלים בע"מ נ" שאול רחמים בע"מ, פ"ד מז\(3\) 240, 263-261](#).

מקרה זה לטעמי אינו ממן המקרים המאפשרים לביהמ"ש להגיע למסקנה לכאן או לכאן רק על סמך מראית עיניו. לא אוכל לקבוע שהוכח רק על סמך התרשמות בלתי אמצעית מהחתימות, שהחתימה על הודעת המשכון הנה חתימת הנתבע. יתכן שיתגבר תובע על משוכה זו, במידה ושכנע את בית המשפט ולו באמצעות עדים, שהחתימה היא חתימתו של הנתבע. כפי שיחזור, במקרה זה לא שוכנעתי שהבנק התובע עמד בנטל זה כמאזן ההסתברויות.

5. בחקירתו טען מר דוניו כי הוא זוכר את הנתבע, למרות שמדובר על מקרה מלפני 4 שנים. הוא אישר כי כאשר פותחים חשבון בנק מחתימים על מסמכי פתיחת חשבון ומכניסים לתיק צילום של תעודת זהות. הבנק לא צירף צילום כזה. כך למרות שבאותה שאילתת פרטי חשבון שצורפה לכתב התביעה וכנספח ב' לתצהיר מר דוניו – הוקלד שיש צלום ת.ז.

לטענת מר דוניו פגש את הנתבע כאשר זה הגיע אליו כדי לפתוח חשבון עסקי, וקיבל הלוואה על סך 40000 ₪ כנגד מסמכי שעבוד של הרכב. לדבריו בפתיחת החשבון נקבעה לנתבע מסגרת אשראי, בנוסף להלוואה שקיבל, וכך התאפשר לו גם למשוך כספים מהחשבון. משיכות הכספים ותאריכיהן - לא הוכחו, שכן הבנק כאמור צירף דף חשבון רק מ 31.12.04 ולא דפי החשבון שמינואר 2004 ועד אז (לא ידוע אף מתי חויב החשבון ביתרת הלוואה הנטענת ומה סכומה). הבנק בסיכומיו הפנה לכך שדף החשבון הנו בגדר רשומה מוסדית, ואכן כך הדבר. אך כל שניתן ללמוד מאותו דף חשבון הנו השורה התחתונה של יתרת החובה ב 31.12.04, ומה אירע בחשבון עד 31.12.05 (כאמור – לא היו בו תנועות). לא ניתן ללמוד כיצד נוצרה אותה יתרת חובה בחשבון ב 31.12.04, וצירוף דף החשבון אין בו כדי להוכיח שהנתבע הוא זה שפתח החשבון (או שמא עשה מאן דהו שימוש בפרטיו), שהוא זה שנטל הלוואה, שהוא אכן בעל הרכב שנרשם על שמו, ושהוא זה ששעבד אותו.

ואולי לא למותר לציין כי הדיון כאן אינו בשאלה מה על בנק לצרף לכתב תביעה בסדר דין מקוצר (כאמור לא נעלם ממני שהתביעה הוגשה בסדר דין רגיל). הפסיקה קבעה כי על מנת שתוכשר הגשת תביעה בסדר דין מקוצר על יתרת חוב בחשבון די לו לבנק שיצרף את ההסכם הבסיסי ודף החשבון המלמד על יתרת החוב בשורה התחתונה. אלא שגם בתביעה שנפתחה בסדר דין מקוצר וניתנה בה רשות להתגונן, פעמים יאלץ הבנק להתכבד ולצרף דפי חשבון נוספים וראיות נוספות – תלוי בגוף טענות ההגנה.

וראה סעיף 7 ואילך [לע"א 4345/05 שובל שדמה מימון וסחר בע"מ נ' בנק לפיתוח התעשייה בישראל בע"מ](#) (פסק דין מיום 3.12.06). לא כל שכן כאן – כאשר טענת ההגנה למעשה ובפועל הנה "לא נעשה דבר". הנתבע מתכחש לכך שהוא זה שפתח החשבון, שעבד הרכב ונטל ההלוואה.

6. מר דוניו לא יכול היה לציין מי הפקיד שפתח את חשבון הבנק – בהיעדר מסמכי החשבון (עמ' 5 לפרוטוקול).

7. יש לציין כי טענת מר דוניו (עמ' 7 לפרוטוקול) שהוא זוכר מקרה ספציפי זה ואת הנתבע שישב אצלו כדי לפתוח חשבון לפני 4 שנים תמימות – לא נזכרה בתצהירו חרף חשיבותה הברורה (לנוכח טיב טענות הנתבע). עוד לא ברור האם התיימר לזכור את הנתבע על פי מראית פניו כמי שישב באולם, היינו האם זהה אותו עצמו ממרחק של שנים, או שזוכר הוא שנפגש עם מי שהציג עצמו בתורת הנתבע לפני ארבע שנים, ומניח הוא שהיה זה הנתבע.

8. בעמ' 8 לפרוטוקול נשאל מר דוניו האם לא נהוג, בטרם מתן הלוואה, לבדוק סטטוס מקבל הלוואה בחשבונות בנק קודמים, היינו העבר הבנקאי, והשיב שרק עתה נהוג הדבר. לגבי פתיחת חשבון חדש השיב שאין חובה לבדוק העבר הבנקאי, אך **בדיקות שגרתיות שנעשות בבנק הנן האם מדובר במי שהיה לקוח מוגבל והאם הוטלו עיקולים על חשבונותיו, ואם כן האם נסגרו. מדובר על בדיקות שאמור להיות לגביהן תיעוד בכתב לדברי העד, אך העד לא יכול היה להשיב מזיכרונו האם הוא שביצע הבדיקות או פקיד אחר (בכך אין תימה). חשוב מכך – חרף העובדה שאמור להיות תיעוד בכתב על בדיקות אלה, העד אישר שאינו יכול להציג האסמכתאות הכתובות לגבי ביצוע הבדיקות האמורות ותוצאותיהן.**

9. מר דוניו העיד כי בטרם ניתנה הלוואה, התרשם שללקוח (הנתבע) יש יכולת החזר. אך על מה התבססה אותה התרשמות? תשובת העד בעמוד 8 היתה:

"על סמך שיחה איתו והתרשמות ממנו. למיטב זכרוני, בשיחה אתו הוא אמר שהוא עובד, ואיני זוכר באיזה מקום, אחרת אם אין לו כושר החזר, לא היתה ניתנת לו בכלל הלוואה".

לא נותר אלא להסיק שעל יכולת החזר למד מר דוניו מדברי הנתבע או מי שנחזה להיות הנתבע, ולא משום דבר נוסף: ונזכיר כי גרסת הנתבע היא שאינו עובד ולא עבד, והדברים מוצאים לעצמם תימוכין בתיק הנכות הכללית שלו, כאשר נקבע כחסר כושר השתכרות לצמיתות החל מ'93. זאת ועוד: לדברי העד בחקירה חוזרת (עמ' 15 לפרוטוקול), "למיטב זכרונו" הביא אפילו הנתבע תלושי שכר. הנתבע כזכור טוען שלא עבד ואינו עובד. אם אכן הוצגו תלושים בפני מר דוניו (והאחרון לא יכול היה להתחייב על כך), ובהינתן שהנתבע מוכר כזכאי לקצבת נכות כללית החל מ'93 הרי שאם מדובר בתלושי שכר אותנטיים של הנתבע ובמעביד מסודר שדיווח על עבודת הנתבע למוסד לביטוח לאומי - לא ניתן היה להתרשם מיכולת החזר (שכן לו עבר השכר 25% מהשכר הממוצע - לא היה הנתבע זכאי כלל לקצבת נכות כללית - וראה סע' 195 [לחוק הביטוח הלאומי](#) [נוסח חדש]). מכל מקום הרושם הוא שמר דוניו לא היה נכון להתחייב לכך שהוצגו בפניו תלושים והוסיף:

"לא זו הנקודה, כי זה לא שיקול הדעת היחיד שאני הולך עליו. הוא עשה עלי רושם, אמר שהוא עובד ועל סמך שיקול דעתי הבלעדי הוא קיבל את הכסף".

וכמה כסף בדיוק קיבל הנתבע? מה סכום ההלוואה? בהיעדר הסכם ההלוואה לא ניתן לדעת על מה התיימר מר דוניו להתבסס כשטען בתצהירו שההלוואה ניתנה על סך 40000 ₪. האם גם סכום ההלוואה אחת מני רבות ללקוח אחד מני רבים ניתן לקבל בסבירות שהעד זוכר ממרחק של שנים? ושוב - יצויין כי הבנק לא צירף דף החשבון ממנו ניתן ללמוד מהו הסכום בו חויב החשבון, עת לא שולמו החזרי ההלוואה והיא הועמדה לפירעון בחשבון העו"ש.

10. בתצהירו (סע' 2(ב)) ביאר מר דוניו כי הבנק איפשר לנתבע מעת לעת לבצע משיכות מחשבונו. אלא שכאמור לא צורף דף חשבון המלמד על ביצוע משיכות, ובעדותו הבהיר מר דוניו שהתכוון רק לאפשרות העקרונית לבצע משיכות.

11. **מר דוניו אישר שהבנק נוהג גם לחייב לווה המשעבד רכב לערוך ביטוח מקיף בו יוסף הבנק כמוטב. הוא הבהיר שעניין זה אינו בטיפולו. מכל מקום גם פוליסת ביטוח - אין - לכל הפחות לא הוצגה על ידי הבנק.** מר דוניו השיב שאין הוא יודע מה נעשה בקשר לביטוח במקרה זה. וברי שהבנק לא הצליח עד היום לאתר הרכב המשועבד.

12. בעמ' 9 מר דוניו העיד שאחיו של הנתבע, ששמו משה, הופיע מספר פעמים בבנק כדי לנסות להסדיר חובו של אחיו. הוא אישר שכאשר נערכות פגישות מעין אלה, בנסיונו להסדיר חובות, **נערך בבנק גם רישום המתעד את הפגישות ותאריכיהן**. מדובר בנוהל עבודה הגיוני, שכן אין לצפות שתאריכי פגישות ותוכן המדויק ישמרו בזיכרון בעלי התפקידים בבנק בחלוף שנים, בעבודה מול לקוחות רבים. **בתצהיר לא נזכרים מועדי הפגישות עם אחי הנתבע ואף התייעוד לא הוצג**.
13. לגבי השאלה בפני מי חתם הנתבע, או הנחזה להיות הנתבע, על מסמכי פתיחת החשבון, ומסמכי השעבוד – השיב מר דוניו שהסבירות הנה שחתם בפני פקיד מפקידי הבנק, שכן זה הנוהל (עמ' 12 לפרוטוקול). מה שראה העד לגבי הרכב הנו רק רישיון הרכב, כאשר לדבריו יש הנחייה ברורה שכל שעבוד שנעשה – נעשה על סמך רישיון רכב מקורי. צילומו של הרישיון צורף כאמור ע"י הבנק (נספח ה' לתצהיר מר דוניו).
14. העד הנוסף מטעם הבנק הנו מר אבנר ביטון, ששימש כבקר אשראי של הבנק באזור חיפה והצפון. העד טען בתצהירו כי במהלך התקופה שקדמה להגשת התביעה פנה טלפונית אל החייב מספר פעמים על מנת שיבוא ויסדיר החוב, אלא שלמרות שהתחייב להתייצב – נמנע מעשות כן. עוד טען העד בתצהירו כי במהלך שיחותיו הטלפוניות עם הנתבע, לא טען האחרון מעולם את שהוא טוען כעת: שאין הוא זוכר שפתח את החשבון או שנטל ההלוואה. **בחקירתו השיב העד שהתקשר לטלפון הנייד של הנתבע, אלא שאין הוא יכול לומר לאיזה מספר טלפון התקשר, כאשר את המספר לקח מצג המחשב. תדפיס אותו צג – לא הוגש**.
15. עדות הנתבע: לטענת הנתבע מעולם לא עבד, כאשר את קצבת הנכות הכללית שלו הוא מקבל בסניף של בנק אחר, בטירת הכרמל, בחשבון ללא מסגרת אשראי. לדבריו מעולם לא נכנס לבנק התובע בסניף פל-ים, לא פתח חשבון בבנק התובע, ומר דוניו כלל אינו מוכר לו. יש לו אמנם רישיון נהיגה אך מעולם לא היה ברשותו רכב פולקסווגן מודל 2000 (הרכב ששועבד), אלא אופניים. הוא אישר שיש לו אח בשם משה.

הנתבע נכח באולם לעת עדויות עדי הבנק, וההתרשמות הנה שהבנתו את תוכן העדויות לא לקתה בחסר. עדותו נשאה אופי ססגוני, ואציין בקצרה רק מקצת הפרטים: הנתבע השיב שהוא גר ביחידת דיור שבנה לעצמו במו ידיו, עם פלטות של מקרר, מתחת למדרגות של דירת הוריו. אין הוא גר לבדו אלא עם אלוהים, עמו טען שהגיע אף לדיון. הוא אדון לעצמו ולמיטב ידיעתו לא מונה לו אפוטרופוס. לשאלה מי הוא עכשיו השיב שהוא בתקופה של אושר. ועוד כהנא וכהנא.

16. נהיר לי שגם אדם נטול כל בעיות נפשיות, ובעל מעט כשרון משחק, יכול להציג עצמו כבעל בעיות נפשיות רציניות. ברור גם כי הבנק "נעקץ". אלא שמכאן עדיין לא נובע שנעקץ ע"י הנתבע דווקא – כאשר מהות טענתו של האחרון למעשה הנה שאף הוא קורבן לאותו תרגיל עוקץ, ושנעשה שימוש בזהותו, ורישום רכב על שמו (שמעולם לא היה שלו) לשם פתיחת חשבון, ונטילת כספי הלוואה. בהינתן נתוניו האישיים של הנתבע כפי שפורטו, ובהנחה שאין עסקינן בנוכל מתוחכם שהצליח להתל אף בענף נכות כללית כל השנים (מה שלא הוכח) – הרי שהנתבע מועמד טבעי לשמש כחומר ביד היוצר לתרגיל נוכחות מעין זה שנעשה כאן, תוך עשיית שימוש בזהותו ופרטיו. ברור (בהנחה שהנתבע עצמו לא היה שותף בתרגיל העוקץ), שלמי שבצע את תרגיל העוקץ היתה גישה לפרטיו של הנתבע, והוא הכיר אף את דוגמת חתימתו. הרכב נרשם על שם הנתבע ללא קשר לנטילת הלוואה, שנתיים לפני שניטלה. ניתן להעלות השערות מדוע נרשם הרכב על שמו, שלצרכי הליך זה תיוותרנה בגדר השערות. אך כבר היו דברים מעולם, ורישום רכב על שם מי שאינו בעליו, יכול שישרת מטרות שונות (לרבות התחמקות מנושים המבקשים לאתר נכסים ברי עיקול של חייב). ישנן סיבות טובות מדוע רישום רכב אינו קונקלוסיבי לשאלת הבעלות בו; אף כי מקובל עלי שרישום רכב, גם אם אינו חזות הכל, אינו כקליפת השום (ראה בהמשך).

17. טוען ב"כ הבנק בסיכומיו שככל שתיטען טענת התרשלות של הבנק בפתיחת החשבון ומתן הלוואה – מדובר בהרחבת חזית. אני מסכים שלא זו השאלה העומדת על הפרק. אלא שבהינתן כל המכלול שפורט, לא ניתן לענות בחיוב על השאלה האם הוכיח התובע שהנתבע הוא שפתח חשבון, נטל הלוואה ושעבד רכב. נטל ההוכחה לקשור הנתבע לפתיחת החשבון ונטילת הלוואה – רובץ על הבנק.

17.1 לעניין רישום הרכב על שם הנתבע: הבנק מסכים כי רישום רכב אינו קונקלוסיבי בשאלת הבעלות בו, אלא דקלרטיבי – וכזוהי אף ההלכה. אלא שלטעמו הרישום מקים חזקה לכאורה בשאלת הבעלות, ועל הטוען אחרת – נטל ההוכחה. הבנק הפנה למספר פסקי דין: [ה"פ \(ח"י\) 308/02 אלחאג' נ' החסוי משה בן הרואה ואח' תק-מח 2003 \(2\) 12916; ת.א. 9824/95 עודה מחמוד נ' פקיד שומה לאכיפת גבייה חיפה, מסים כרך י"ד 4 \(אוגוסט 2000\) 100; ע"א 1680/03 לוי נ' ברקול ואח', פ"ד נח\(6\) 941.](#)

18. בענייננו שאלת הבעלות ברכב אינה עומדת בפני עצמה כסוגיה העיקרית הנצרכת להכרעה, אלא מדובר בנושא הכרוך בשאלה העיקרית: האם הוכח שהנתבע הוא זה שפתח החשבון ונטל ההלוואה. ברור אמנם שאם נתון היה שהנתבע הוא שהיה בעליו הנכון של הרכב לעת שעבודו, הרי שמני ובי היתה נדחית גרסתו כאילו מעולם לא היה בעליו של רכב, אף לא שעבד אותו ונטל ההלוואה או פתח חשבון בסניף פל-ים של הבנק התובע. אלא שגם אם נוטה אני לכיוון העמדה שברישום הרכב יש כדי להעביר הנטל לסתור על מי שתוקף נכונות הרישום, הרי שבסופו של דבר אין צורך להכריע בסוגיה זו במקרה זה. ברמה המעשית, לסוגיית הנטלים בדיני הראיות יש להיזקק רק כאשר כפות המאזניים מעוינות (ראה למשל: [רע"א 4135/06 רות פרוידיגר נ' שרה אשכנזי](#) (החלטה מיום 28.3.07)). איני סבור כי כפות המאזניים מעוינות. עיון במכלול הראיות יעלה כי הכף נוטה לכיוון עמדתו של הנתבע. זאת ועוד – אף לו התייחסתי לשאלת נטל ההוכחה בדבר הבעלות ברכב כעומדת בבדידותה, ניתן לתהות עד כמה ניתן לצפות מן הנתבע, במצבו הנפשי, שיביא נתונים וראיות על הגורמים לרישום הרכב על שמו לפני שנים, אם בכלל יש לו ידיעה בדבר. כלומר ממילא התשובה לשאלה עד כמה יש לייחס נפקות לסוגיית הנטל להפריך את רישום הרכב, נגזרת מן התשובה לשאלה קודמת: האם מדובר באדם בעל בעיות נפשיות או שמא נוכל מתוחכם.

19. אם נסכם מכלול הנתונים:

- א. מסמכי פתיחת חשבון העו"ש בחתימת הנתבע (כביכול) – נעלמו ואינם.
- ב. מסמכי ההלוואה שטוען הבנק שנטל הנתבע בחתימתו (כביכול) על הסכם הלוואה – נעלמו ואינם. למותר לציין שהן מסמכי פתיחת החשבון והן הסכם הלוואה מהווים מסמכים מהותיים.

ומהו סכום ההלוואה שניטלה? סגן מנהל הסניף טוען שמדובר על 40000 ₪. אך קשה להלום שניתן לסמוך על זיכרון של בעל תפקיד בבנק, לגבי סכום הלוואה פלונית אחת מני רבות, ממרחק של שנים; דווקא ובפרט כאשר אותו בעל תפקיד טוען שהנתבע עשה עליו רושם של בעל יכולת החזר. אם לא עשה עליו הנתבע רושם מיוחד, והוא לא חשד במאום, קשה לקבל שיכול הוא לזכור סכום הלוואה פלונית ממרחק של שנים, בפרט כשאין המדובר בסכום עתק. והבנק אף לא מצרף דף החשבון שילמד אימתי חוייב חשבון העו"ש בסכום ההלוואה שהועמדה לפירעון, מה הסכום בו חוייב, ומה היו התנועות באותו חשבון (אם בכלל) בשנה שמאז פתיחתו. בשנה שאחריה – ניתן ללמוד שלא היו בו תנועות. לטעמי לא הוכח שניתן לסמוך על זכרונו של מר דוניו בשאלה האם הנתבע דווקא הוא זה שהתייצב בסניף ושמא פלוני אחר (ראה סעיפים 5 ו 7 לפסק דין זה).

ג. לא ברור הכיצד בכלל הועמדה מסגרת אשראי בחשבון (עסקי?) וכיצד ניטלה הלוואה. בקצרה – לא ברור מה הבסיס להתרשמות מינימלית מהנתבע כביכול, כבעל יכולת החזר כלשהי, כאשר לטענת האחרון סובל הוא מבעיות נפשיות ומעולם לא עבד, וטענותיו אלה נתמכות כדבעי בתיק הנכות הכללית. אכן היו דברים מעולם. אלא שדומני שעל הבנק הנטל להוכיח שמדובר בנוכל מתוחכם שלא זו בלבד שהצליח להתל בנושאי התפקידים בבנק, אלא אף בענף נכות כללית במל"ל שהתרשם שמדובר בבעל בעיות נפשיות רציניות שאינו מסוגל לעבוד לפרנסתו. השאלה האם הנתבע הוא שפתח את החשבון בבנק ונטל ההלוואה שלובה בשאלה האם אכן מדובר במי שמצליח לסובב בכחש הן המומחים הרפואיים בועדות הביטוח הלאומי והן בעלי התפקידים בבנק, ובעיותיו הנפשיות אובחנו כבר בגיל 21, בתקופת השירות הצבאי.

ד. כאשר משעבד הבנק רכב כנגד מתן הלוואה – נוהג הוא גם לחייב הלווה בעריכת ביטוח רכב, כאשר הבנק יצוין כמוטב. פוליסת ביטוח – לא הוצגה. למעלה מזאת: לא ברור הכיצד הסכים הבנק לתת הלוואה כנגד שעבוד רכב, בניגוד לנוהלי העבודה ההגיוניים שלו עצמו – כאשר על רישיון הרכב מוטבעת הערה מודפסת ממנה ניתן ללמוד שעל הרכב כבר רובץ שעבוד לטובת בנק אחר!

ה. לא רק מסמכי פתיחת החשבון ומסמכי ההלוואה אינם בנמצא: הבנק נוהג לצלם תעודת זהות של מי שפותח חשבון חדש. לא היה בידי הבנק להציג צילום תעודת זהות של הנתבע.

בנוסף - עם פתיחת חשבון ללקוח חדש מבצע הבנק גם בדיקת עיקולים והגבלה על חשבונות בנק של הלקוח החדש, ואמור לשמור בידיו תיעוד על ביצוע הבדיקות. אף תיעוד מעין זה – לא הוצג.

ו. השוואת חתימת הנתבע בתיק הנכות הכללית עם החתימה הנחזית להיות חתימתו על הודעת המשכון מעלה כי לכל הפחות לא ניתן לקבוע שמדובר בחתימת אותו אדם. כאשר הנטל להוכיח שמדובר באותה חתימה – מוטל על הבנק.

20. בנתונים אלה במצטבר, כפות המאזניים רחוקות מלהיות מעוינות. בלשון המעטה ניתן לומר שלא הוכח שהנתבע הוא שפתח החשבון, ונטל ההלוואה, ואפילו סכום ההלוואה שניתנה והועמדה לפירעון בחשבון – לא הוכח. טענותיו של הבנק בדבר הימנעות מהבאת ראיות רלבנטיות – ראוי היה שתופנה קודם כל אליו עצמו. אני דוחה את התביעה.

לא בלי התלבטות, החלטתי להימנע מעשית צו להוצאות, בהתחשב בכמה טעמים מצטברים: ראשית, הגמישות הדיונית הראויה שגילה הבנק לגבי הגשת תיק הנכות הכללית. שנית, העובדה שיצוגו של הנתבע היה מטעם הסיוע המשפטי כך שלא נגרם לו חסרון כיס (אף שברי שאין הדבר שולל הזכות להוצאות, שכאשר הן נפסקות הזכות לקבלתן הנה של אוצר המדינה), שלישית העובדה שבסופו של יום הבנק הוא שנפל קורבן למעשה נוכלות.

המזכירות תשלח העתק פסק הדין לב"כ הצדדים.

יואב פרידמן 54678313

ניתן היום, י"ב סיון תשס"ח, 15 יוני 2008, בהעדר הצדדים.

חתימה

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה